

Vår sällhet profanerades, om vi
för lekmän visade vår kärleks art.

Stor skada bringa jordens skälvningar,
de väcka folkets undran, skräck och larm.
Men himmelsfärens vida välvningar,
fastän långt större, vålla ingen harm.

En jordtyngd kärlek kan ej tåla vid
skilsmässa, ty dess själ är sinne blott,
och avstånd håller undan för en tid
de ting, varav den liv och näring fått.

Men vi, i så förädlad kärleks eld
att vi ej själva veta vad den är,
den ena i den andras hjärta ställd,
ha ej till mun och händer blott begär.

Ty våra själar, som till en smälts ner,
de skiljas ej, om ock jag far åstad.
De sträckas bara ut, så som det sker
då guldet hamras till ett lövtunt blad.

Om de är två, är det på samma sätt
som en kompass med dubbel nål är två.
Din själ, dess fasta nål, står still och rätt,
men rör sig, om den andra börjar gå.

I tavlans mitt den fasta nålen står –
den andra rör sig, och i samma stund
hon böjer sig och lyssnar i dess spår
och rätar upp sig, när den gjort sin rund.

Så skall du bli för mig, som fjärran far
och irrar kring som tavlans andra nål.
Din fasthet gör min cirkel hel och klar,
och här i utgångspunkten är mitt mål.
Övers. Anne-Marie Lundström

ur Beträktelser över ofrånkomliga tilldragelser

XVII. *Nunc lento sonitu dicunt, Morieris.*
*Den klocka som stilla klämtar för en annan, säger till mig: Du
skall dö.*

XVII. MEDITATION. Kanske är han för vilken denna klocka ringer så sjuk att han inte vet att den klämtar för honom; och kanske tror jag mig vara friskare än jag i själva verket är, så att de som står mig nära, och ser mitt tillstånd, har sett till att den klämtar för mig, och jag vet inte om det. Kyrkan är allmän, allomfattande, liksom alla hennes handlingar; allt som hon gör, tillhör alla. Då hon döper ett barn angår den handlingen mig; ty detta barn förenas då med det huvud

som också är mitt huvud, och inympas i den kropp, vari jag är en del. Och då hon begraver en människa, berör den handlingen också mig. Hela mänskligheten är en författares verk, i en volym; när en människa dör, rivs inget kapitel ur boken utan översätts endast till ett bättre språk; och varje kapitel måste översättas så. Gud använder flera översättare; vissa delar översätts av ålderdom, vissa av sjukdom, vissa av krig, vissa av rättvisa; men Guds hand finns i varje översättning, och Hans hand skall åter binda samman våra kringströdda blad till det bibliotek där varje bok ligger öppen för varje annan. Såsom klockan som ringer till gudstjänst inte enbart kallar till sig prästen, utan också församlingen, så kallar denna klocka oss alla: men framför allt mig, som förts så nära porten av denna sjukdom. Det var en tvist som ledde till en lagsak (i vilken både fromhet, värdighet, tro och ställning förenades), som gällde vilka som skulle ringa till morgonbön; och det bestämdes att de som steg upp tidigast skulle ringa först. Om vi rätt förstod den klockas mening, som kallar oss till aftonbönen, så skulle vi med glädje göra den till vår egen genom att, i detta syfte stiga upp tidigt, på det att den kan bli vår, liksom den är hans till vilken den tillhör. Klockan klämtar också för den som lyssnar, och även om klockan tystnar, är han från det ögonblick, som detta tillfälle skapat, förenad med Gud. Vem lyfter inte blicken mot solen när den går upp? Men vem kan vända bort blicken från en komets som brinner? Vem hör inte den klocka som ständigt ringer? Men vem kan skilja den från den klang som bringar en del av honom ut ur denna värld? Ingen människa är en ö, hel i sig själv; varje människa är en del av kontinenten, en del av fastlandet; om en tuva spolats bort av havet, förminskas Europa, liksom en udde, liksom dina vänners gård, eller din egen gård. Var människas död förminskar mig, ty jag är en del av mänskligheten; och fråga därför inte för vem klockan klämtar; den klämtar för dig. Inte heller kan vi kalla detta att vi tigger om eller lånar elände, som om vi inte vore olyckliga nog i oss själva, utan måste hämta mer från grannens hus, genom att ta på oss våra grannars sorg. Det vore sannerligen ett förstående begär om vi gjorde det; ty utsattheten är en skatt, och knappt någon har tillräckligt av den. Ingen människa känner utsattheten utan att samtidigt växa och mogna av den, och genom denna utsatthet blir människan värdig Gud. Om en människa bär med sig sin skatt i ädla metaller, eller i en guldsocka, och därför saknar gångbart mynt, kommer denna skatt heller inte att hjälpa honom på hans färd. Prövningen är en skatt i sig, men den går inte att använda som pengar, annat än att vi genom den kommer närmare och närmare vårt hem, himlen. En annan människa kan också vara sjuk, och sjuk intill döden, och denna sjukdom kan finnas i hans inre, som guldet i en gruva, och det är till ingen nytta. Men denna klocka som berättar för mig om hans sjukdom gräver ut och kläder mig i detta guld: genom den andres fara känner jag min egen, och genom detta skyddar jag mig själv, genom att söka min tillflykt i Gud, som är vår enda tillflykt.

Övers. Celia Aijmer och Dick Claésson

ur Atland eller Manheim

ur *Del I, Cap. VII, ur §. 8*

Nu wilja wi komma til tre omständigheter, som Plato helt och hållit hafwer efter Skalde-art om vårt Atland eller Sverige indragit: nemligen 1. *At han säger där hafwa wäxt wijn.* 2. *At där fans Elephanter.* 3. *At öön omsider dränktes af en flod.* Tilförende, uti de indragne omständigheter af Platone om Atlands lägenheet och Folck, är ättskillige städes wiist, hurusåsom han sielf bekienner sig hafwa dessa alla tagit af Solonis Skald. Hwarföre är och wiist honom mångestädes såsom våra egna och de Grekers Skalder på Skaldeart hafwa tilägnadt Necken, att han grof sig åar och hafsskiärer, dem han kallar Grafwar; Bergen och Backar kallar han walar och murar, och mera sådant, äfwen såsom Ad: Bremensis talar fol: 35. de situ Daniæ och Isländerna, 'at the hafwa sina Berg för städer, och källor för wälsmakande win.' hwarföre Plato när han öfwerlägger desse Hafsskiärrars och Öars stora widd och diupheet, bekienner sielf det wara ett ogiörligit wärck, fast aldrig så många Menniskiors kraft och konst skulle ther til brukas: intet betänkiandes, at thetta war Skaldernas art, sådant att skrifwa. Altså far han i dhessa tre omständigheter och så fort, säyandes under förtäckte ordh, här wäxa den söta, liufliga och torra Fruchten, den uttolkaren kallar win. Det är wäl sant (om genom den söta fruchten skal förstås wijn) att både fordom och nu infördes wijn, wäxer och planterat, men sällan moget. Hwarföre måste man achta, att Plato talar och här efter våra Skalders art, och förstär Öhl och Miöd, såsom Hervar. c. 17. f. 191. gör, hwilken nämner *Wiin* och *Miöd*, och förstås dhett som brygges aff Kornet, dhett Cl. Verelius och Steph: Olai uthi Voluspa förklara. Detta sees widlyftigare af Edda uti Öhlkieningen, där Öhl brukas af Skalderna, kallas *Wiin*, must, miöd, hrost, gildi, klaret, watnflod oc alla hafs namn, allenast det tillägges bågaren eller hornet, utur hwilket det drickes. Derföre och den gamla Greken Athenæus lib: I. p. 34. kallar dhett *Korn-Wijn*. Och hafwa icke allenast Skalderna genom sådant fördoldt tal beskrifwit och berömdt ett lands skönhet, utan och andra, såsom Guds ord beskrifwer Canaan at flyta af Mjölck och Hannog. Af sådan eller slik orsak måtte och Adamus Bremensis wisserligen warit inbillad wiin wäxa här längst norr på en Öö efter de Danskas egen berättelse, hwilcken skal liggia rätt in wid Iishafwet, och derföre kallas *Wiinland*, som han sielf fol: 73 de situ Dan: bekienner. Men sannerlig fixerad af dhe Danska af vår öös namn *Finland*, som och skrifwes i gamla sagorna ättskilligstädes *Vinland*, såsom sees af Snor: och Kungs Sagorna, och ligger med sit Näs längst norr in moth Iishafwet. Dhett andra talar Plato fol: 114. om Elephanter, at här fans en stor hop af dem. Elephanter äro ofta införde i Sverige, men aldrig här i myckenheet sedda, och derföre förstås här genom *Elephanter Ulfar*, ty man lär af Edda uti Djurens namn, at man må kalla det ena djuret med det andras namn, allenast det skal igenkiennas wid sina äthä-

wor och natur, eller wid sit boo och hemwist, såsom där läses at en *Muus* kallas af Skalderna *Wildbasse* eller *Wildswijn, galter*. Men tå skal tilläggias hennes boning som hon mäst wistas uti, som är *wäggian*, och kallas han således *wäggigalt*. Äfwen så i en gammal wisa kallas en *Luus Särkelefant*: en artig Skaldeart, at genom Gåta afmåla det aldrmindsta djuret i werlden genom det aldrastörsta, af det hon wistas j Kläderna. Ingen skal heller undra öfwer detta Skaldernas sielfswäld, ty likare är att kalla en *Muus* en *Willgalt*, och en *Lus* en *Elephant* emedan bägge hafwa Djurs skapnad och gå med sina fötter: än det Stiernekikarena giöra, och nämna dem wid Skieps, Fiskars, Djurs, Foglars och Menniskiors namn, der likwäl icke den ringaste likelse är til sådant. Derföre och Ulfila Marc: I. v. 6. kallar en *Camel* en *Ulfand* (*Elephant*) som sees af Cl. Junii Glossario. Att nu här af Platone Ulfar kallas *Elephanter* på Skaldeart, wiises strax af Platonis efterföljande ord, i hwilka han kallar det Djuret det snälesta. Det är nu hela werlden bekandt, at intet Djur är snälare af alla grymma och snåla, såsom *Leyon*, *Biörnar*, *Parder*, och sådana, än som *Ulfwen*. Derföre och icke allenast sådana wijlla Djur, som andra jaga eller fräta, kallas *Ulfwar*, utan ock *Tiden* som alt förtärer, kallas *Ulfwen*: see Edda 48 *Mytholog*. *Giriga* Menniskior, grymma *Tyranner*, stridbara *Konungar*, och andra starcka *Krigsheltar*, kallas *Olfar*, *Ulfar*, *Olof*, *Ulf*, *Ylf* etc. sedan uti en wår Christelige *Psalm* kallas *Anti-Christus* en *Ulf*, såsom och *Christus* sielf kallar de falska *Propheter* *Matth: c. 7. Ulfar*. Af samma händelse äro och *Elephanterna* i *Italien* när de först tiit inkommo kallade *Oxar*, och i *Africa* *Leyon* och *Elephanter* kallade *Biörnar*, där likwäl aldrig någon *Biörn* finnes, läs *Plin: I. 8. c. 59. f. 577. c. 37. f. 536.* och des uttälkarer. Eljest kallas hoos oss *Ulfen*, *Warg*, *Tusse* och flera sådana namn. Huru ättskilligt detta ordet *Ulf* skrifwes hoos *Götherna* och de *AngloSaxeska*, kan läsas i *Junii Indice* öfwer *Ulfilam*, så och *Cl. Verelii Indice Scandico*. Och synes thetta ord wara af et ursprung med *Grekskan* och *Latinen*, och brukas til att således nämna ättskilliga grymma och stora diur. Det tredje som Plato talar om, nemligen huru denna öö öfwerflöddes och fördränktes med en flod, finnes intet uti hans *Atlantica*, där han inkom uti vårt *Atland* eller *Sverige* beskrifwer, utan uti hans *Timæo*, där orden så lyda fol: 25. 'Sedan dhe stora watnfloder och *Jordbäfningar* gingo öfwer *Jorden*, så blef detta manhafftiga och stridbara *Menniskio-slächtet* på en natt och dag aff *Jorden* upswälgdt, så och denna *Atlants Öö* af *Hafsens* wågar fördränt, så at man intet mera såg till henne. Hwarföre och det *Hafwet* nu är swårt at öfwerfara, emedan ännu den öfwerblefne *Dyen* utaff samma *Öö* öfwerflödig är i *Hafwet*.' Detta intet wara någon watnflod, utan en artig *Gåta*, som beskrifwer *Sweriges* första och största uttag, skola wi endels här och endels flerstädes här i wärket bewisa. Ty först weet hela werlden och alla *Lärdas* skrifter att bewitna ingen flod hafwa gått öfwer werlden, och henne heel och hållen, eller och ett så stort land drängt, såsom *Atland* eller *Sverige* är, sedan *Noe* flod war.

Längtansfyllda toner, gjutna
kring all dröm ur det förfutna,
sjönko, svällde, dogo brutna,
– tills med ögonlocken slutna
tyst hon bars mot Camelot.
Ty förn hon nått till Arthurs stad,
där hus längs floden stå i rad,
dog hon – som den sång hon kvad,
Jungfrun av Shalott.

Och under brygga och balkong,
längs slottsterrass och trädgårdsgång,
där flodens fåra ringlar trång
djupt under höga murutsprång,
bars tyst hon in till Camelot.
På varvet trängdes hundraden
av köpmän, klerker, riddersmän.
Runt stäven lyste skriften än:
»Jungfrun av Shalott».

»Vem är det?» sporde de varann.
Palatset, som i festljus brann,
blev tomt, och glädjesorlet svann.
Fromt korsade sitt bröst var man
av Arthurs rund i Camelot.
Men Lancelot steg fram till sist
och sade: »Skön är hon förvisst.
Må nåd ges rikt av Herren Krist
åt Jungfrun av Shalott.»

Övers. *Frans G. Bengtsson*

Odysseus

Det nyttar föga att en dådlös kung,
en redan åldrad man med åldrad maka
vid egen härd bland branta karga berg,
försöker skipa rätt ur skamfull lag
bland folk som sliter, sover, äter
och bara vildhet känt – men inte mig.
Jag kan ej vila efter resan, jag vill dricka
till botten livets dryck, jag njöt, jag led,
i ensamhet, med vänner, alltid stort,
vid säker strand, och när Hyaderna
bland rivna skyar gnistrade högt över
ett vårligt töckenhav: jag blev ett namn.
Men alltid var mitt hjärta svuldet, rolöst,
jag såg så mycket: städer, människor, seder
jag såg hur länder styrdes. Inte minst:
jag såg mig själv. Av andra blev jag hyllad.
Jag njöt av stridens glädje med de mina,
till krigsdån drack jag vid ett blåsigt Troja.
Jag är en del av allt som jag har mött,
och ändå, allt jag mött är som ett valv
och under valvet skymtar nya resor,
en värld som gäckar, som jag aldrig sett.

© Studentlitteratur och översättarna 2006

Hur tomt att nå sitt mål, att stanna upp,
hur trist att vittra ner, att ej få blixtra.
Som vore hela livet blott att andas,
att lägga liv till liv är alltför lite,
när bara lite återstår av livet,
när varje timma måste räddas undan
den tystnad som bebådar evig tystnad
och inte bringar nya ting i dagen.
Hur uselt att i ängslig bävan spara
den själ som ännu brinner av begär,
att se sin kunskaps stjärna dala ner
bortom den gräns dit tanken aldrig nått.
Här är min egen son, Telemakos,
till honom ger jag spiran och min ö –
Han är mig kär, han fullföljer mitt verk
med kloka ord, det råa folket skall
med mildhet ledas på en bättre väg,
och utan klander kan då landet skötas.
Och mina gudar skall han inte glömma
och inte svika dem när jag är borta,
hans verk är bara hans – och inte mitt.
Där ligger hamnen. Seglen slår på skeppet.
Där blänker mörka vatten. Mina män!
Med mig ni ständigt stred, när solen brann,
när havets åska slog. Nu är vi gamla.
Vi bär vår heder och vår ålders möda.
Dock döden ändrar allt. Men före slutet
kan ännu något göras, något som
är värdigt män som levt i kamp med gudar.
Från bergen börjar ljusen stilla blinka,
en dag dör bort och månen stiger sakta,
ur djupen tränger röster. Vänner, kom!
Ty än är tid att söka nya världar!
Lägg ut från land, på plats med årona
som piskar hårda sjön i starka slag,
jag seglar västerut mot solnedgångar,
mot stjärnors fall i havet – tills jag dör.
Kanhända vräks vi bort av vreda vågor,
kanhända när vi slutligt lyckans öar.
Där får vi se Akilles än en gång.
Vi har förlorat mycket, men ej allt.
Och om vi ej har samma kraft som förr
att rubba jord och himmel, vi har ändå,
försvagade av år, dock samma sinne,
ett lika modigt hjärta, kraft i viljan:
att sträva, söka, ständigt hårda ut.

Övers. *Gunnar D Hansson*

ur *In Memoriam*

Ring, klocka, ring i bistra nyårsnatten
mot rymdens norrskenssky och markens snö:
det gamla året lägger sig att dö ...
Ring själaringning över land och vatten!
Ring in det nya och ring ut det gamla

P. A. Wallmark (1777–1858)

ur Försök att upplysa publiken om föremålet och beskaffenheten af den elfvaåriga tvisten i vår litteratur

Til förstöring af den bildande konstens mästerverk fordras oftast ingen annan eller större kraft än *okynnets*. En vanartig pojke kan bryta fingret af en medicisk Venus, störta henne från sin piedestal, skära sönder en af Raphaels taflor, o.s.v. Vore frågan om arbeten af detta slag, så skulle författaren ingalunda draga nya skolans förstöringskraft i tvifvelmål; men inom vitterheten är blotta okynnets ej tillräcklig – och det är lyckligt för henne. Om hennes tempel voro materiella, hvad skulle hon ej ha att befara af personer, hvilka ej af någon omdömesgåfva hindras från att anse dem för kinesiska pagoder, lika litet som från att anse sina egna rök- och hållstugor* för tempel? Nej, det är verkligen ej nog att hänga upp stora författare i galgar, att anagramatisera deras namn, att smäda och skymfa deras personer. Det vore till och med ej nog att rifva sönder eller bränna upp alla exemplar af deras skrifter, om det vore möjligt att öfverkomma dem: det återstode för dem ändå alltid en fristad, dit förstörelsen ej kunde tränga: samtidens minne och traditionens. Den väsentligaste delen af en vitter författares anseende är grundadt på det intryck hans skrifter göra i hans samtid. Arten af dessa intryck, äfven som graderna deraf, kunna vara olika efter olika tider, sinnesdaning och insigter, men ingen författare har någonsin ägt ett stort och allmänt anseende hos sin tid, utan detta villkor för detsamma.** Det är alltså ej nog till förstörande af detta anseende, att med kritiker, vore de än aldrig så grundade och aldrig så ypperliga, bevisa denna allmänhet, att hon har orätt i att skatta hvad hon skattar. Inom vitterheten ges det inget Jericho: man må basuna så mycket man behagar: dess cyklop-byggnader skola ändå ej falla. Nej, ett anseende, som intrycket ger, kan också endast ett starkare intryck förstöra, och se der hvarföre det, i mån af odlingens stigande, fordras en jemförelsevis större förmåga att förstöra det gamla än detta gamla behöft för att upphöja sig till hvad det var, och hvarföre det ej kan förstöras genom blott negativa bemödanden, genom kritiker. Om förstöringen vore så lätt, skulle verlden i detta ögonblick icke äga någon enda stor skald, ty alla sådana hafva haft sina Zoiler. Det var ej genom kritiker som Vergilius och Horatius bragte Ennius i glömska, ej genom sådana, som i engelska vitterheten, *Spencer* fördunklade *Barbour*, och *Milton Spencer*, ej genom sådana som, inom den fransyska, *Racine* och *Corneille* fördunklade *Malherbe* och *Rotron*; ej genom sådana, slutligen, som, för att stanna inom vår egen, *Dalín* fördunklade *Columbus* och *Runius*, och som sedermera *Creutz*, *Gyllenborg*, *Kellgren*, *Oxenstjerna* och *Leopold* fördunklade *Dalín*; det var genom *bättre skrifter*. Endast genom sådana har, inom litteraturen, i alla länder och i alla tider, det gamla kunnat förstöras. [...] Förlåten mig, mina herrar, jag påminner mig det; men då är det också, enligt hvad jag i det

föregående visat, alldeles afgjort, att *J ingenting förstört af det gamla*, och att *J ingenting kunnen förstöra*, utom måhända *Bjuggs* och *Bagers* anseende, hvilka verkligen äro de enda, som i *gallimatias* och platt rimsnideri befinnas öfverträffade i en stor mängd af edra skrifter; och då innebär detta ert skryt endast den naivaste bekännelse af er totala omdömesbrist.

* *Man torde träffande nog i figurlig stil kunna kalla de mörka naturfilosofiska afhandlingarne och poemerna för rökstugor. Hållstugorna symbolisera på ett ännu mera träffande sätt nya skolans kritiska skrifter. Vid läsningen af Polyfem, af de Kritiska Brevfen och Anteckningarne, och af vissa recensioner i Svensk Litteratur-Tidning, hvilken är den liflösa inbillning, som ej straxt föreställer sig hållstugans quickbeter, hennes nedspottade golf, hennes illa osande dankar?*

** *Detta medger den nya skolan sjelf, då hon i Svensk Litteratur-Tidning 1819, N:o 20, sid. 309, yttrar sig: »Ingen eröfrar sin samtids bifall, om det ock endast vore för ett decennium, utan att äga åtminstone några förtjenster.»*

Erik Johan Stagnelius (1793–1823)

Hösten. Elegi

Bärjadt är tegarnas böljande guld i rymliga lador,
Skarorna firat med dans skördarnes glädtiga fest.
Mysande Flickors tropp i Pomonas grönskande parker
Rågat med glödande frukt flätade korgarnes mängd.
Hösten nalkas vår Jord med frostiga lockar och Sommarns
Blomsterbekransade Gud suckande hastar från oss.
Bäfvande står, med dödens hy, den tvinande lunden,
Fälten sörja och skyn brister i forssande gråt.
Nordan bestiger sin vagn af dundrande koppar och hafvet
Mörknar af svällande hot, ryter mot stranden sin harm.
Allt är förvandladt. Där nyss, i Floras doftande brudsång,
Västans bevingade Gud lekte, förtrolig och varm,
Och guldprickiga fjärlar sig kyssande hängde på rosen,
Kyliga vindar nu hväsa kring härjade fällt.
Fjärran till främmande land ha luftens melodiska söner
Vidt öfver sjöar och land, hastat i skyndande tåg.
Gökens visa ej mer i den höga, blomstrande linden
Trollar i Flickans barm kärlekens aningar fram.
Morgonens gyllne Sol ej hälsas af quittrande lärkor,
Näktergalen ej mer klagar vid Cynthias ljus.
Svartnande korpar blott på de nakna grenarna vaggas
Ugglans nattliga skrän bådär elände och död.
Herden ej mer i skuggornas hägn med kransade lockar
Sorgfri vid hjordarnas dans sjunger sin Flickas behag.
Länge, med klappande bröst, hon lyddes, förborgad af löfvet,
Störtade fram och en kyss tystade smickrarens mund.
Mysande längre ej hon i kretsen af jollrande Systrar
Lockad af foglarnas sång dansar på ängarna ut.
Flätar en högtidskrans och speglar i silfrade källan

– Attaché, Hovpredikant, Biskop, f. d. Statsråd ... Men jag tror även man skall ha goda affärer.

– Vad vill det säga?

– Tja! Det är inte lätt att säga! Men man kan mycket väl sitta i akademien som jobbare, man kan som sådan vara kallad i polisen, men inte gå dit; man kan ha mycket dåliga affärer, vägra betala sina skulder, ha vädjat till den enskilda barmhärtigheten med listors kringsändande, bara man får betäckning före kassarevisionen.

– Det kallar jag dåliga affärer.

– Men om en fattig poet, som orättvist berövats brödet och aldrig fått av statens understöd, som gått för Tio Kronor i månaden i ett Kungligt Ämbetsverk och utfört det tyngsta arbetet, ratat av de andra, om han slutligen bragt till förtvivalan själv sammankallar sina borgenärer och bönfaller om uppskov (gör ackord), om han sedermera, med nybildad familj bakom sig, inom ett par år betalat fullt, 100 procent, alla sina skulder, så förblir han dock vanhedrad för hela livet. Om han är en fattig poet nämligen. Är han däremot en jobbare, så kan han betala 3 procent och vara lika schangtil karl för det.

– Är han vanhedrad som betalat 100 procent?

– Ja! Och några togo betalt två gånger.

– Vilka *andra* kvalifikationer fordras för inträde i detta ordensällskap?

– Andra? Det fordras bara en: att beundra Dem! eller i nödfall gå ärenden, icke alltid så fina.

– Kan inte detta institut undergå någon tidsenlig förändring, så att prisutdelningen bleve en verklig belöning av meriten?

– Jo, mig synes: – Om t. ex. pojkar springa i kapp på Sportbanan, så får ju den bästa springaren första priset; men i Akademien får vanligtvis årets sämsta producent priset. Detta vore hjälpt med att Svenska Akademien, liksom den Franska, belönade den under året *utkomna* bästa dikten, icke versstycket utan dikten. Därmed vunnas ju ett mer välgrundat omdöme, och tävnan bleve offentlig liksom vid Panathenæerna och Olympiska spelen.

– Men Akademins stadgar förbjuda sådant.

– Akademins stadgar äro ändrade flera gånger och kunna följaktligen ändras en gång till. Akademien kan till och med stängas, eftersom den stängdes 1795.

– Vem kan stänga ett slutet sällskap?

– Fråga Stendahl och Folkets hus!

– Ni talade om Sportbanan! Det är obegripligt att med Sportens införande, då ungdomens fysiska mod har vuxit, det moraliska modet samtidigt har sjunkit. Moralisk feighet döljande sig under spelad likgiltighet för allmänna angelägenheter är ett mycket utmärkande tidsdrag. Man tiger och blundar; håller med, följer med flockens Leithammel. Men denna brist på motstånd ledsagas av viljelöshet, så att man likt ett medium kan inbillas vad som helst; narras att taga en rå potatis för ett äpple och att sopa ett golv med en alnsticka. Slutligen samlas man kring en idiot, som inbillar en att han är en av forntidens vise, och man beundrar en sångare utan röst och öra. Det är denna feighet som förvandlar en stor-

skrytande nation till Abderiter, och så, att det snart är en skam att vara Svensk.

De Fem Raderna

(Fullständiga bevis att de Fem Raderna är humbug eller blå dunster, framlagda för dem som ännu äga intelligens nog att följa en bevisning och mottaga faktiska upplysningar.)

När jag i en föregående artikel framlade de fem raderna som fröken K. önskade få höra på dödsbädden, och vilka hon satte över Tegnér's Svea, så trodde jag att varan skulle tala för sig själv, och att en upplyst samtid förmådde döma om en versstump var poesi eller prosa, trots det att förläggarranssen efterträtt den utredande, motiverande och sakkunniga kritiken.

Men strax kom en person och underrättade mig vänligt »att det fanns många som beundrade de Fem Raderna».

Vartill jag: – Det är jag övertygad om. Asinus Asinum fricat, eller på Voltaires språk: Les beaux esprits se rencontrent.

Emellertid, med samma älskvärda uppriktighet, varmed mina kolleger bruka yttra sig om min litterära produktion, vill jag yttra mig om en kollega, men med motivering, och icke med bara hänvisande till godtycke och dålig smak. Min litterära produktion synes dock, i parentes, vara tämligen okänd i sin helhet, och genom ett avsiktligt tummande av litteraturhistorien har man slutligen bibragt publiken den falska meningen att jag styckevis vore elev hos mina lärjungar av boxarligan. Dessa uppsåtliga förfalskningar ha gått så långt, att man genom att kasta om kronologien sökt göra troligt, att jag till och med tagit (stulit) ur böcker som jag icke läst, under det att förhållandet kan vara ett helt annat. (Forts. en annan gång.)

Låt oss nu skåda mästerverket från Svenska Skaldekonstens Renässans 1890.

De fem raderna:

Jag längtar hem sen åtta långa år.

(Vem har inte gjort det?)

I själva sömnen har jag längtan känt.

(Fallet är icke så ovanligt att det kan anses vara originellt!)

*Jag längtar hem. (Vi har hört det!) Jag längtar var
jag går*

– men ej till människor! Jag längtar marken,

jag längtar stenarna där barn jag lekt.

(Slut! Det är alltihop.)

Han längtar hem! Skönt! Men inte till människorna, och detta sista måtte ha slagit an på fröken K., *fastän* hon uppger sig i tid och otid älska hela människosläktet, hennes force. Men antaget att man icke har några fränder eller vänner därhemma att längta efter, så brukar ens längtan dock sträcka sig till det vackraste landskapet, parken eller trädgården, där man lekt som barn, icke »lekt barn», ty förställ-

ningskonsten är ringa i barnaåren, hos normala människor åtminstone. Men författaren med sin berömda skönhetsdyrkan, han längtar bara till marken och stenarna.

Detta är ju för torrt och hårt för att väcka några känslöstämningar som dock är en ingrediens i poesien.

Erinrom Björnsons Hemlängtan:

*Syng mig hjem om I kan,
jag vil dö i mit land,
syng mig frem til mit hjem,
jag vil dö i et syn av de blåhvite bryn
av vor jord, hos min mor.
Jeg vil dö, jeg vil dö i den tro,
at de alle var go'.
I skal se, at den kulde de gav
dugger av paa min grav.
Ti min sang står i vår bak den barm,
som var hård, og gjør klar hvem jeg var.
Syng mig frem over hav, syng mig hjem til en grav
i vår jord, hos min mor.*

Han vill icke glömmas av sin mor utan längtar först till en människa, som stått honom nära.

Eller Herman Sætherbergs Längtan (till landet) i all anspråkslöshet:

*Ja, jag kommer! Hälsen, glada vindar,
ut till landet, ut till fåglarne,
att jag älskar dem; till björk och lindar,
sjö och berg, jag vill dem åter se.
Se dem än som i min barndoms stunder
följa bäckens dans till klarnad sjö,
trastens sång i furuskogens lunder,
vattufågels lek kring fjärd och ö.*

Detta ger ju bilder, väcker känslor, minnen, värmer och rör; är välljudande, sång med ett ord.

Eller denna Hemlängtan av Snoilsky, som *vi* kunde utantill och som jag därför drar mig för att citera, ehuru det kanske behövs.

*Jag ser ett hem – jag känner det – jag ser den tända gran.
Med knäppta händer stå de små, som själv jag varit van.
Därute är det kallt och mörkt och yrar nu som bäst.
Därinne är det varmt och ljust på Jesusbarnets fest.
O. s. v.*

Där står bland annat namn på ett barn, som försvann med andra barn vid Pepitas sterila bröllop; barn älskades nämligen icke av Don Juan, men väl hundar, som äro junkrars själsfränder, och som de besjunga.

Don Juan var nämligen prototypen. Kierkegaard har filosoferat över denna människoliknande företeelse, men Raspail* har avbildat en sådan bysprätt, som låg förstenad i åtta år, och svettas fosforsyrad kalk, så att han slutligen fick guvernörens roll och blev statyn. Don Juan är nämligen en patologisk företeelse, den impotente Alfonsen, vilken icke vill se hem, maka, barn, därför att han vet sig vara född vanlottad. Men han är även lik den sterila kvinnan däruti att han hatar barn, och är elak. Det som andra betrakta som en svaghet eller en enkel naturlig sak är för honom en bragd att

skryta med, ehuru väl priapism är en sjukdom som kan botas med anti-afrodisiaca.

Det är detta som den oförgätliga Nils Linder kallar Islam i Svenska Litteraturen.

Det andliga skall andligt dömas och det Estetiska Estetiskt. Jag har därför icke anlagt synpunkten moral eller religion vid bedömandet av de Fem Raderna, utan endast Estetik, begreppen om det sköna, smakfulla, spirituella, känsliga. Men för att vara samvetsgrann vill jag anställa ett kontroll-experiment och avtrycka de Fem Raderna som prosa:

»Jag längtar hem sen åtta långa år. I själva sömnen har jag längtan känt. Jag längtar hem. Jag längtar var jag går – men ej till människor. Jag längtar marken, jag längtar stenarna där barn jag lekt.»

Detta är ju ett pigbrev, eller en temasvenska; innehåll saknas, poetisk form saknas, och följaktligen är det bosch.

Vilka beundra detta bosch då? De som hoppas bli beundrade tillbaka (syndikatsidé), de som äro så klena i huvudet att de låta inbilla sig vad som hälst, och slutligen de – som icke våga annat.

Det finns ju många slags idiotism, och modets, dagens modejournal är en. I dessa tider bära förståndiga och sköna damer något på huvudet som kallas klostethattar. Nu finna damerna dessa fula och löjligen plagg vara vackra. Om tre år, när modets skräckvälde upphört, och damernas ögon öppnas – då återtaga de något gammalt mode, som är vackert, kan bevisas vara vackert, emedan det med form och färg är klädsamt, eller förhöjer en förut befintlig skönhet.

Men nu borde också den abnorma skolans mode vara förbi, ty det är tjugo år gammalt, ehuru det var gammalt redan *då*; ty subliment svammel, som lätt blir prosa, hade vi nog av för 100 år sedan, då Atterbom sjöng Schellings filosofi på dålig vers:

*Jorden sig smycker för solens sultan
i skrud av en enda omätlig tulpan.*

* Raspail: *Hist. Naturelle III. Sid 449.*

Brev till Hjalmar Branting och Gerhard Magnusson

23 januari 1912

Till Social-Demokratens redaktörer

som tack för arbetarnas hyllning på 63-årsdagen.

Till

Branting och Magnusson
Folkets Hus.

Tack go vänner! Då jag nu slutligen återfunnit mig sjelf och min ställning, hvilken på grund af min verksamhet som diktare icke kunnat vara resolut, så vet Ni hvar Ni har mig; och dermed skall all misstro fara.

Framfören nu till organisationer och klubbar som sorterar under Folkets Hus, mitt tack för deras goda ord på min